

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 17/2019-90

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. októbra 2019 v pléne zloženom z predsedníčky pléna Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca), Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej, Mojmíra Mamojku, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku a Martina Vernarského vo veci návrhu podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Michal Mandzák, na začatie konania o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky konaných v prvom kole 16. marca 2019 a v druhom kole 30. marca 2019 o námietke zaujatosti sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 17/2019 (sp. zn. Rvp 652/2019) takto

r o z h o d o l :

1. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Duditš nie je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 17/2019 (sp. zn. Rvp 652/2019).

2. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa nie je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 17/2019 (sp. zn. Rvp 652/2019).

O d ô v o d n e n i e :

I.

Námietka zaujatosti

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 9. apríla 2019 doručený návrh podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľ“), na začatie konania o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky konaných v prvom kole 16. marca 2019 a v druhom kole 30. marca 2019.

2. Dňa 16. októbra 2019 podal navrhovateľ námietku zaujatosti sudcov ústavného súdu Ladislava Duditša a Libora Duľu podľa § 50 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), v ktorej poukázal na rozhovor, ktorý bol zverejnený 16. októbra 2019 na portáli Hlavné správy [REDAKOVANÉ].

Navrhovateľ tvrdí, že z predmetného článku vyplýva, že vzťahy medzi ním a sudcami ústavného súdu Ladislavom Duditšom a Liborom Duľom sú naštŕbené až negatívne, a preto si myslí, že títo sudcovia budú proti nemu zaujatí. Navrhovateľ preto žiadal, aby plénum ústavného súdu vylúčilo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu z prejednávania a rozhodovania vo veci konania o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky vedenej pod sp. zn. Rvp 652/2019.

3. Sudca Ladislav Duditš sa k námietke zaujatosti vyjadril podaním z 21. októbra 2019, v ktorom uviedol, že vo vzťahu k navrhovateľovi sa necíti byť zaujatý. Vo vzťahu k predmetnému článku, resp. rozhovoru potvrdil, že navrhovateľ 31. marca 2008 rozhodol ako vtedajší minister spravodlivosti Slovenskej republiky o ukončení jeho stáže

na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky a on toto rozhodnutie rešpektoval a od tej doby s navrhovateľom neudržiaval žiadne vzťahy.

4. Sudca Libor Duľa sa k námietke zaujatosti vyjadril podaním z 21. októbra 2019, v ktorom uviedol, že vo vzťahu k navrhovateľovi sa necíti byť zaujatý. Vo vzťahu k navrhovateľom doloženému mediálnemu výstupu uviedol, že z neho vyplýva iba zaujatosť navrhovateľa proti nemu, ale nie naopak. Označený sudca ďalej podotkol, že ak účastník konania pred ústavným súdom alebo všeobecným súdom napáda sudcu svojimi negatívnymi výrokmi, táto skutočnosť nezavaruje sudcu povinnosti rozhodovať v jeho veci objektívne a nestranne.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská

5.1 Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

5.2 Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastník konania má právo vzniesť námietku zaujatosti proti sudcom ústavného súdu, ktorí majú jeho vec prerokovať a rozhodnúť. Námietku zaujatosti je účastník konania povinný vzniesť do desiatich dní odo dňa, keď sa dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Účastník konania je povinný uviesť, kedy sa dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Námietku zaujatosti musí účastník konania odôvodniť. Sudca ústavného súdu, proti ktorému námietka smeruje, je povinný sa k námietke zaujatosti vyjadriť. Na opakované námietky zaujatosti podané proti tomu istému sudcovi ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcej rovnakej námietke zaujatosti rozhodol.

5.3 Podľa § 51 ods. 1 prvej a druhej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v pléne ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje plénum ústavného súdu. Sudca ústavného súdu, proti ktorému bola vznesená námietka zaujatosti účastníkom konania, ktorý vyhlásil svoju zaujatosť vo veci alebo ktorý oznámil dôvody vylúčenia podľa § 49 ods. 4, sa hlasovania o svojom vylúčení a hlasovania o vylúčení iného sudcu ústavného súdu nezúčastní.

5.4 Podľa § 4 ods. 3 zákona o ústavnom súde v prípade, ak nie je prítomný predseda ústavného súdu ani podpredseda ústavného súdu alebo ak nie je nikto vymenovaný do funkcie predsedu ústavného súdu ani do funkcie podpredsedu ústavného súdu, neodkladné úlohy predsedu ústavného súdu vykoná ten zo služobne najstarších sudcov ústavného súdu, ktorý je vekom najstarší, ak nebol poverený sudca ústavného súdu podľa odseku 4.

6. V súlade s už uvedenou právnou úpravou rozhodlo o námietke zaujatosti podanej navrhovateľom plénum ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia, keďže v konaní vedenom na ústavnom súde pod sp. zn. PL. ÚS 17/2019 (sp. zn. Rvp 652/2019) navrhovateľ namietol zaujatosť celkovo štyroch sudcov ústavného súdu – Ivana Fiačana, Ladislava Duditša, Libora Duřu a Ľuboša Szigetiho.

7. Ústavný súd skúma nestrannosť sudcu ústavného súdu zo subjektívneho hľadiska, t. j. z hľadiska osobného presvedčenia a správania sudcu v danej veci, ako aj z objektívneho hľadiska, t. j. či sudca dáva dostatočné záruky pre vylúčenie legitímnych pochybností o jeho nestrannosti (pozri Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06, bod 93 odôvodnenia, resp. Kyprianou proti Cypru, sťažnosť 73797/01, bod 119, pozri tiež III. ÚS 306/2014, časť III, s. 6). Vzhľadom na to, že v predmetnom prípade ide o vec, v ktorej rozhoduje plénum ústavného súdu, je potrebné tiež spomenúť, že ak vo veci rozhoduje tribunál zložený z viacerých sudcov, musí byť z rozhodovania vylúčený ten sudca, u ktorého sú dané legitímne pochybnosti o nezaujatosti [pozri napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Golubović proti Chorvátsku, sťažnosť č. 43947/10, bod 49 odôvodnenia].

8. Pri posúdení subjektívnej nestrannosti je cieľom zistenie, či je samotný sudca vo veci nepredpojatý. Ide tu o „subjektívnu psychickú kategóriu vyjadrujúcu vnútorný psychický vzťah sudcu k prerokovávanej veci“ (pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 25 odôvodnenia). Vzhľadom na charakter tohto vnútorného vzťahu je zrejmé, že relatívne presne o ňom môže vypovedať len sám sudca (pozri napr. IV. ÚS 124/2010, bod 15 odôvodnenia, resp. uznesenie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. 4 As 14/2004-70). Existencia subjektívnej nestrannosti sudcu sa predpokladá (ide o vyvrátiteľnú domnienku), t. j. sudca sa považuje za subjektívne nepredpojatého, pokiaľ nie sú predložené dôkazy o opaku (pozri napr. PL. ÚS 6/2013, časť II, s. 10). Inak povedané, domnienku subjektívnej nestrannosti možno vyvrátiť len objektívnym spôsobom (pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 26 odôvodnenia). Pokiaľ ide o dôkazy spôsobilé už uvedenú domnienku vyvrátiť, tieto môžu spočívať vo vyjadrení nepriateľského postoja k účastníkom konania, ale môže ísť napríklad aj o situáciu, keď sudca vykoná opatrenia zabezpečujúce, aby v určitej veci rozhodoval. V niektorých prípadoch môže byť preukázanie subjektívnej predpojatosti veľmi náročné, preto možno konštatovať, že požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti (II. ÚS 62/2017, bod 39 odôvodnenia). Uvedenú skutočnosť si uvedomuje aj ESLP, ktorý sa vo väčšine prípadov sústreďí na objektívne hľadisko nestrannosti. Na druhej strane však treba povedať, že v judikatúre ESLP hranica medzi subjektívnym a objektívnym hľadiskom nie je absolútne nepriepustná, keďže postup sudcu môže vyvolať nielen objektívne dané pochybnosti o nestrannosti u externého pozorovateľa (objektívneho hľadisko), ale zároveň môže vzbudzovať pochybnosti o jeho subjektívnej nestrannosti. Takto napríklad v rozhodnutí vo veci Buscemi proti Taliansku považoval ESLP verejné vyjadrenia sudcu, z ktorých vyplývalo, že si vopred urobil zamietavý („*unfavourable*“) názor na vec sťažovateľa, za porušenie objektívneho testu nestrannosti, zatiaľ čo vo veci Lavents proti Lotyšsku považoval verejné vyjadrenia sudcu kritizujúce obhajobu odsúdeného a vyjadrujúce prekvapenie, že obžalovaný nepriznal vinu, za porušenie subjektívneho testu nestrannosti (pozri Kyprianou proti Cypru, bod 119; pozri

tiež rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 29 odôvodnenia).

9. V rámci objektívneho testu sa v zásade skúma, či, odhliadnuc od osobného presvedčenia alebo správania sudcu, existujú v konkrétnej veci overiteľné skutočnosti, ktoré vzbudzujú pochybnosti o jeho nestrannosti. Z tohto uhla pohľadu môže mať určitý význam aj to, či sa sudca navonok javí ako nestranný. V stávke je totiž dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vo verejnosti vzbudzovať. Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnej veci existujú legitímne dôvody na obavu, že určitý sudca nie je nestranný, pre rozhodnutie vo veci je stanovisko účastníka konania dôležité, nie je však rozhodujúce. Rozhodujúca je až skutočnosť, že takúto obavu možno objektívne odôvodniť (ESLP vo veci Pescador Valero proti Španielsku, sťažnosť č. 62435/00, bod 23). Možno preto uzavrieť, že sudca sa považuje za predpojatého aj vtedy, ak vzniká navonok legitímny dojem, že by na rozhodnutí vo veci mohol mať osobný záujem (II. ÚS 62/2017, bod 7 odôvodnenia). Platí tu tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Európsky súd pre ľudské práva v tejto súvislosti často pripomína, že „spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že je vykonávaná“ („*justice must not only be done, it must also be seen to be done*“, pozri napr. III. ÚS 855/2016, bod 16 odôvodnenia).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

10. Podstatou námietky zaujatosti proti sudcom Ladislavovi Duditšovi a Liborovi Duřovi podanej navrhovateľom bol odkaz na internetovú stránku <www.hlavnéspravy.sk>, kde sa nachádza rozhovor s navrhovateľom zverejnený 16. októbra 2019 (teda v deň, keď podal predmetnú námietku zaujatosti, pozn.). V rámci uvedeného rozhovoru sa navrhovateľ na otázku, ako hodnotí novovymenovaných sudcov ústavného súdu, vyjadril iba k dvom menám – a to k práve ním namietaným sudcom ústavného súdu Ladislavovi Duditšovi a Liborovi Duřovi. Navrhovateľova odpoveď vo vzťahu k uvedeným sudcom ústavného súdu obsahovala osobné invectívy (napr. „[REDACTED]“) a navrhovateľove

subjektívne hodnotenia (napr. „z *mojej kancelárie vyšiel zeleno-fialový*“, resp. „*deformoval trestné kolégium*“) a tvrdenia (napr. „*nezákonným spôsobom pripravil návrh stanoviska kolégia*“, resp. „*keď som zistil jeho nezákonné praktiky*“). Podľa navrhovateľa z predmetného článku vyplýva, že on a označení sudcovia ústavného súdu majú naštrbené až negatívne vzájomné vzťahy a navrhovateľ zastáva názor, že z dôvodov uvádzaných v predmetnom článku (vo vzťahu k Liborovi Duřovi kauza inšpekcie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a vo vzťahu k Ladislavovi Duditšovi kauza stáže na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky za čias, keď bol navrhovateľ ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky) sú títo sudcovia ústavného súdu proti jeho osobe zaujatí. Z uvedeného možno vyvodit', že námietka zaujatosti navrhovateľa proti označeným sudcom ústavného súdu sa týka ich pomeru k účastníkovi konania.

11. Sudcov pomer k účastníkom môže byť založený predovšetkým príbuzenským alebo jemu obdobným vzťahom, ktorému v konkrétnom prípade môže byť daný na roveň vzťah priateľský, či naopak, nepriateľský. Špecifický pomer sudcu k účastníkovi môže vzniknúť aj v dôsledku toho, že účastník proti sudcovi podá trestné oznámenie alebo iný návrh na začatie súdneho konania. Takéto konania účastníka proti sudcovi však samy osebe ešte automaticky nezakladajú dôvod na vylúčenie sudcu z výkonu sudcovskej funkcie. Až v prípade, ak sa účastníkovi podarí vyvolať skutočný právny spor (napr. súdne konanie, resp. vznesenie obvinenia na základe trestného oznámenia účastníka podávajúceho námietku zaujatosti), v ktorom sa záujmy sudcu dostanú do rozporu so záujmami účastníka, prípadne ak vystupovanie účastníka vyústí do emotívne ovplyvneného postoja sudcu, ktorý inak vo všeobecnosti predstavuje nepatričné vybočenie z požiadavky na profesionálny prístup sudcu k účastníkom konania, môžu sa reálne objaviť pochybnosti o nestrannosti a objektivite sudcu vzhľadom na jeho (do novej špecifickej polohy postavený) vzťah k účastníkovi konania.

12. O takýto prípad v predmetnej veci nejde, pretože v predmetnej veci z vyjadrení označených sudcov (body 3 a 4) nevyplýva, že by proti navrhovateľovi zaujímali subjektívne nepriateľský postoj, resp. negatívne vyjadrenia účastníka konania proti nim v nich nevyvolali reakciu prejavujúcu sa v emotívnom (nepriateľskom) prístupe k nemu.

Z objektívnej stránky ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že iba negatívne vyjadrenia účastníka konania proti sudcom (prostredníctvom médií alebo iným spôsobom, pozn.) samej osobe nemôžu byť spôsobilé na konštatovanie zaujatosti týchto sudcov. V súdnej praxi by takéto riešenie viedlo k situáciám, že účastník by sa mohol rýdzo účelovo vyjadrovať o sudcoch v negatívnom zmysle a tak dosiahnuť ich vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci. Umožnilo by sa tým, aby týmto (obštrukčným) postupom účastník konania docielil, že danú vec prerokuje a rozhodne sudca, ktorý sa podľa jeho subjektívneho názoru javí ako „vhodnejší“, prípadne že sa oddiali rozhodnutie vo veci (m. m. PL. ÚS 1/2016).

13. Vychádzajúc z uvedeného, možno uzavrieť, že skutočnosti uvádzané navrhovateľom v jeho námietke zaujatosti zo 16. októbra 2019 v kontexte rozhodovania vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. PL. ÚS 17/2019 (sp. zn. Rvp 652/2019) nevzbudzujú zo subjektívneho, ako ani z objektívneho hľadiska oprávnené pochybnosti o nestrannosti sudcov ústavného súdu Ladislava Duditša a Libora Duľu, a preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2019

Jana B a r i c o v á
predsedníčka pléna Ústavného súdu
Slovenskej republiky